

СТ А Н О В И Щ Е

От **проф. д-р Галина Георгиева Куртева**, Бургаски свободен университет, професор
по научна специалност: *Социално управление в*
професионално направление: *3.7. Администрация и управление*

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „Администрация и управление (регионално развитие)“, професионално направление 3.7 Администрация и управление” към катедра „Регионално развитие” при УНСС.

Автор на дисертационния труд: **Хасан Азис Исмаил**

Тема на дисертационния труд: **Децентрализацията като фактор за развитие на местното самоуправление**

Научен ръководител: **проф. д-р Соня Петрова Докова**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 130/24.01.2020г. на Заместник ректора по НИД на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Регионално развитие” на факултет „Управление и администрация” на УНСС по научна специалност „Администрация и управление (регионално развитие)“, професионално направление 3.7 Администрация и управление съгласно Заповед № 217/13.02.2017г. на Ректора на УНСС. Обучението е осъществено в свободна форма през периода 2017-2020г. Като докторант Хасан Азис Исмаил е изпълнил всички изисквания, планирани в индивидуалния план за обучение. Съгласно заповед № 207/31.01.2020г. на Ректора на УНСС, считано от 14.01.2020г. докторантът е отчислен с право на защита на дисертационен труд.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Общият обем на дисертационния труд е 233 страници и включва три глави, увод, заключение, научно-приложни приноси, библиографска справка. Обособени са 40 страници приложения, свързани с изследването в дисертационния труд. Основният

текст е подкрепен с 26 таблици, 17 графики и 12 фигури. *Обемът на разработката е повече от задоволителен.*

Дисертационният труд е посветен на актуална за местното управление проблематика. **Актуалността на изследването** е релевантна на постановките в Европейската харта за местно самоуправление, където е регламентирано „...правото и реалната възможност за местните общности да регулират и да управляват в рамките на закона, на тяхна отговорност и в интерес на тяхното население, съществена част от обществените дела“ (чл. 3, т.1) и свързаното с това право на достатъчно собствени средства в рамките на националната икономическа политика, с които да се разпореждат свободно при упражняване на правомощията си (чл. 9, т. 1). В този контекст Хасан Азис Исмаил разглежда децентрализация на централна и местна власт като фактор за развитие на местното самоуправление. Докторантът аргументирана актуалността на изследваната проблематика и с необходимостта от покриване на основни показатели за приемлива степен на децентрализация на различните нива на управление. Той съсредоточава своите проучвания върху характеристиките и постиженията на децентрализацията в три различни типове страни - кандидат - член на Европейския съюз (Турция), член на Европейския съюз (България) и дългогодишен член на Европейския съюз (Гърция). Според него за постигане на стратегическата цел на Европа – кохезията, е необходимо оптимизиране и интегриране на постиженията на създадените в трите страни модели на децентрализация, което ще допринесе за намаляване на регионалните различия и несъответствия. Изследването в дисертационния труд е актуално и значимо и от гледна точка на факта, че в специализираната литература за сходните процеси между България, Гърция и Турция при реализацията на процеса на децентрализация има ограничен брой изследвания и публикувани материали.

Основната теза на докторанта е, че чрез процеса на децентрализация в местното самоуправление в трите държави ще се създадат условия за търсене на ефективни възможности за предоставяне на услуги на гражданите и бизнеса в едно по-голямо трансгранично пространство, с оглед реализацията на по-целенасочени политики за регионално развитие, както и ефективното изразходване на средствата от ЕС, свързани с развитието на общините в България, Гърция и Турция. Авторът защитава тезата си като си поставя за цел да конструира трансграничен интегриран модел на местно управление и децентрализация. За реализацията на целта си, той дефинира четири **задачи**: критичен анализ и оценка на децентрализацията като процес, развиващ се съобразно очакванията на гражданите, възможностите за укрепване капацитета на органите за местно самоуправление и конкретните национално специфични политики като функция на представителната демокрация; изследване на ефекта на приложението на принципи на ЕХМС в България, Гърция и Турция като среда за устойчиво развитие на административния капацитет на различните нива на управление и самоуправление; установяване на взаимовръзките и зависимостите между структурите на различните нива на управление в България, Гърция и Турция с фокус гражданските нагласи и възможностите на администрацията; изследване на възможностите за усъвършенстване на процеса на децентрализация чрез два подхода на взаимодействие – вертикален и хоризонтален. Съобразно формулираните задачи **предметът** на дисертационния труд е усъвършенстването на местното самоуправление чрез вертикален и хоризонтален подход на подкрепа на децентрализацията, а **обектът** -

ефективността на местното самоуправление в три съседни страни, различни от гледна точка на членство им в ЕС - България, Гърция и Турция.

Изследването е проведено в периода 2006-2016г. и е ограничено в три бенчмарк общини в трите изследвани държави. За България изследването е в община Кърджали, за Република Турция изследването е в община Одрин, за Гърция изследването е в община Комотини. Критериите, според които са избрани тези общини са: пограничен район; съпоставим териториален обхват; относителен брой население спрямо съответната държава; административен център по смисъла на NUTS3; участие в евро програми с еднакъв характер на евро финансиране. Целевите групи в проучването са: представители на органите за местно самоуправление, представители на централната власт и граждани.

Списъкът на използваната от докторанта **литература** съдържа 143 информационни източника: българска и чуждоезична научна литература, нормативни актове на българското, гръцкото, турското и европейското законодателство, стратегически и програмни документи, интернет адреси със специализирана информация от национални и международни институции. Основните източници на данните, използвани за емпиричните анализи, са информационната система ИСУН 2020, статистически данни, както и стратегически и нормативни документи. *Литературните и информационните източници са уместно използвани в изложението на дисертационния труд, което разкрива уменията на докторанта да осъществява научна селекция и да проявява критичност към чужди становища и концепции, когато обосновава своето мнение по изследвания проблем. Литературните източници са коректно цитирани, съгласно възприетите изисквания за това в научни публикации.*

В обобщение, докторантът коректно обосновава актуалността на проучваната от него проблематика; дефинира правилно основната си теза и ограничителните условия за нейното доказване; предметът и обектът на изследването са ясно и конкретно очертани и съвместно с коректно поставените цел и задачи предопределят съдържанието и структурата на дисертационния труд. В трите съдържателни глави, докторантът показва определена способност за ясно открояване и аргументирана научна защита на своите виждания за развитието на процеса на децентрализация и ефекта му върху местното самоуправление. Използваната литература е разнообразна, достатъчна и фокусирана към изследвания проблем.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Основните резултати от изпълнението на изследователската програма на докторанта могат да се обобщят по следния начин:

- Анализ в ретроспекция на особеностите при управлението на регионите в България. (глава първа)
- Систематизиране на основните понятия в процеса на децентрализация, регионализация и деконцентрация. (глава първа)
- Сравнителен анализ на процесите на централизация и децентрализация в организацията на местната власт. (глава първа)

- Критичен анализ на развитието на регионалното и местното самоуправление в Европа след възникването на концепцията Европа на регионите. (глава втора)
- Анализ на местното самоуправление и подходите за реализация на процесите на децентрализация в България, Гърция и Турция. (глава втора)
- Проучване на нагласите на гражданите спрямо ефектите от децентрализация в местното самоуправление в общините Кърджали, Комотини и Одрин (трета глава)
- SWOT – анализ на процесите на децентрализация и деконцентрация в местното самоуправление на общините Кърджали, Комотини и Одрин (трета глава)
- Идентифициране на възможности за трансгранично взаимодействие на общините Кърджали, Комотини и Одрин и засилване на интегрираното управление между тях.(трета глава)
- Анализ и оценка на ефекта от приложението на принципите на Европейската харта за местно самоуправление в България, Гърция и Турция. (трета глава)
- Разработване на Интегриран модел на местно управление за България, Гърция и Турция и алгоритъм за практическата му реализация. (трета глава)

За постигането на тези резултати съдейства ясната и последователна **методология** и използвания разнообразен **инструментарий**. Докторантът показва умение да прилага аналитичния, сравнителния, дедуктивния и индуктивния метод по отношение на направения обзор на литературата в изследваната област. Методологическата рамка почива на пространствения подход на три нива – макрониво, мезониво и микрониво. В практическото си изследване докторантът прилага успешно анкетното проучване на ниво гражданско общество и местна и държавна администрация в България, Турция и Гърция, както и количествени и качествени методи, включващи контент анализ, ситуационен анализ, SWOT анализ, статистически методи и статистическа обработка и анализ на данни със SPSS.

В заключение, резултатите от научното изследване имат теоретичен, методологичен и приложен характер и кореспондират изцяло с поставените задачи в увода на дисертационния труд, което е основание да се отчете успешната детайлна реализация на основната цел на разработката. Постигнатите резултати разкриват уменията на докторанта да синтезира, систематизира, верифицира и въз основа на това аргументирано да разработи и предложи Интегриран модел на местно и регионално управление.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Някои от постигнатите резултати могат да бъдат оценени като приноси с научен и научно-приложен характер, поради това приемам заявените от дисертанта Хасан Азис Исмаил претенции за приноси, а именно:

Приноси с научен характер:

- Задълбочен теоретико-методологически обзор на местното и регионално самоуправление в България, Гърция и Турция и анализ на стратегическите документи на общините Кърджали, Комотини и Одрин.

- Систематизиран понятиен апарат на процеса на децентрализация и деконцентрация в нивата на управление чрез извеждане модела на свързаност между централна и местна власт в България, Гърция и Турция.
- Извеждане на Органиграма на държавното управление на България с йерархическо и функционално взаимодействие на видовете власти.
Приноси с практико-приложен характер
- Проучване и анализ на административните възможности и гражданските нагласи чрез провеждане на емпирично социологическо изследване за установяване на степента на реализация на процеса на децентрализация в трансграничните общини Кърджали, Комотини и Одрин.
- Създаване на Интегриран модел на местно и регионално управление в следствие на анализ на законовата рамка, гражданските нагласи и административни възможности за повишаване на ефективността и ефикасността на управлението на пограничните райони в съответствие с Европейската харта за местното самоуправление и постигане на показателите за добро управление.

Приносите са формулирани коректно и синтезирано, и отразяват резултатите от проведеното изследване. Оценявам приносите като значими както за практиката, така и за обогатяване на познанията за местното самоуправление. Приносите са лично дело на докторанта. В дисертационния труд личи активното лично отношение на автора към изследваната проблематика.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Представеният в автореферата списък на публикациите по темата на дисертационния труд съдържа четири статии (три на български език и една на английски език). Те популяризират основната теза и приносните моменти от изследванията на докторанта. Посочените публикации показват способността на докторанта да информира по подходящ начин обществеността за развитите от него идеи по проблематиката в дисертационния труд.

6. Оценка на автореферата

Депозираният автореферат е в обем 50 страници. Авторефератът е съставен съобразно изискванията. Съдържанието му кореспондира коректно с основния труд, като отразява в синтезиран вид съдържанието на трите глави в дисертационния труд, тезата, обекта, предмета, методологията и ограниченията на научното изследване. Авторефератът включва и справка на приносните моменти в проведеното научното изследване. Справката е съставена правилно и отразява постигнатите от автора научни резултати.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам критични бележки по изложението на идеите и постановките в дисертационния труд. По-голяма прицизност би могло да се прояви при извеждането на заключенията и изводите във всяка глава на дисертационния труд.

Бих препоръчала на докторанта като човек, свързан с практическата реализация на принципите на местното самоуправление в Община Кърджали да продължи да

работи върху създаването на условия за успешна реализация на предложения от него Интегриран модел на местно и регионално управление.

8. Заключение

Дисертационният труд отговаря на утвърдените изисквания за научната разработка, съдържа собствено изследване, основаващо се на задълбочено изучаване на конкретен проблем и предлага обосновано ново решение. Редица постановки, идеи и предложения в него могат да се оценят като приноси с научен и научно-приложен характер. Идеите и резултатите от проведените изследвания авторът е популяризировал в подходящи публикации.

Всичко това ми дават основание категорично да поставя **положителна оценка** на представения дисертационен труд и да препоръчам на членовете на Научното жури да присъдят научната и образователна степен „доктор” по научна специалност „Администрация и управление (регионално развитие) на ХАСАН АЗИС ИСМАИЛ.

18.02.2020г.

Подпис:

/проф. д-р Галина Куртева/